

SYLWETKI PROFESORÓW POLITECHNIKI WARSZAWSKIEJ

382

FELIKS KUCHARZEWSKI
(1849—1935)

Feliks Kucharzewski urodził się 16 V 1849 r. w Warszawie. W wieku 16 lat ukończył gimnazjum i podjął studia na Wydziale Matematycznym Szkoły Głównej Warszawskiej. Po drugim roku studiów wyjechał w 1867 r. do Paryża, gdzie po rocznej nauce w szkole polskiej w Montparnasse przyjęto go do Szkoły Dróg i Mostów. W rok po ukończeniu szkoły w 1872 r. powrócił do kraju i rozpoczął pracę zawodową jako inżynier wydziału technicznego Kolei Warszawsko-Wiedeńskiej. Następnie pracował na Kolei Brzeskiej (1874), uczestniczył również w budowie Kolei Nadwiślańskiej (1874—1876). W 1874 r. ubiegał się bezskutecznie o katedrę budownictwa wodnego i drogowego lwowskiej Akademii Technicznej.

Począwszy od 1876 r. F. Kucharzewski zajmuje się handlem, ale jego największą pasją życiową staje się historia techniki oraz działalność społeczna w organizacjach naukowo-technicznych. Zainteresowania te zrodziły się zapewne w Paryżu, albowiem tu właśnie został w 1871 r. członkiem polskiego Towarzystwa Nauk Ścisłych, w którego „Pamiętniku” ogłosił w rok później materiały do dziejów astronomii w Polsce. Wspólnie z W. Klugerem wydał w Paryżu książkę pt. „Wykład hydrauliki wraz z teorią machin wodnych” (1873).

Po powrocie do kraju nawiązał współpracę z czasopismami naukowymi i technicznymi. W latach 1874—1876 był członkiem redakcji tygodnika *Przyroda i Przemysł*, zaś w 1875 r. walczył przyczynił się do wznowienia wydawania *Przeglądu Technicznego*. Z początkiem 1878 r. przejął od S. Kossutha redakcję czasopisma i prowadził ją do wiosny 1884 r. F. Kucharzewski związał się z *Przeglądem Technicznym* do końca życia, ogłaszając na jego łamach większość swoich artykułów z dziejów techniki, czasopiśmiennictwa i szkolnictwa technicznego.

W działalności społecznej, przypadającej na okres po upadku powstania styczniowego, wykorzystywał skrupulatnie, limitowane przez zaborcę, wszystkie możliwości zmierzające do podtrzymania polskości. Wśród rozlicznych funkcji, jakie pełnił, na uwagę zasługują przede wszystkim stanowiska sekretarza (1896—1914), następnie wiceprezesa (1914—1915), a w końcu prezesa (1915—1920) Komitetu Kasy im. Mianowskiego. F. Kucharzewski zabiegał o ożywienie i wzbogacenie form pracy Kasy, a w zakresie wydawnictw forsował tłumaczenie najnowszych dzieł technicznych oraz publikacje o charakterze narodowym. W uznaniu zasług Kasa im. Mianowskiego z okazji swego 50-lecia (1931) nadała mu najwyższą godność: członkostwo zasłużone honoris causa.

Wiele uwagi poświęcał F. Kucharzewski dotychczasowemu dorobkowi polskiego piśmiennictwa technicznego. Zainteresowania te rozszerzył następnie na polskie słownictwo techniczne, koordynując prace w tym zakresie jako długoletni przewodniczący wydziału słownictwa technicznego Stowarzyszenia Techni-

ków w Warszawie, którego był w 1898 r. jednym z założycieli. F. Kucharzewski spełniał rolę swego rodzaju łącznika pomiędzy polskimi środowiskami naukowymi i technicznymi w trzech zaborach. Był m.in. członkiem Polskiego Towarzystwa Politechnicznego we Lwowie (od 1882), Akademii Umiejętności w Krakowie (od 1900), Towarzystwa Naukowego Warszawskiego (od 1907) oraz członkiem korespondentem Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Poznaniu (od 1907).

Ważną sferą zainteresowań badawczych F. Kucharzewskiego były dzieje i aktualny kształt wyższego szkolnictwa technicznego. Uczestniczył w dyskusjach prasowych poprzedzających powstanie Warszawskiego Instytutu Politechnicznego im. cara Mikołaja II, zgłaszając już w momencie jego otwarcia zastrzeżenia co do poziomu naukowego kadry nauczającej uczelni. W swoich odczytach i publikacjach lansował koncepcję wyższej szkoły technicznej łączącej kształcenie inżynierów z prowadzeniem badań naukowych. Nieprzypadkowo zatem znalazł się wśród przedstawicieli nauki, techniki i przemysłu, zaproszonych w grudniu 1914 r. do współpracy w Sekcji Politechnicznej Towarzystwa Kursów Naukowych, opracowującej organizację i program przyszłej Politechniki Warszawskiej. Na jednym z posiedzeń ogólnych zapoznał członków tej sekcji z dziejami szkolnictwa technicznego na ziemiach polskich.

W uznaniu zasług na polu piśmiennictwa technicznego, a zwłaszcza historii techniki i szkolnictwa technicznego, powołano F. Kucharzewskiego w 1919 r. do pierwszego składu profesorów Politechniki Warszawskiej jako profesora honorowego mechaniki teoretycznej i jej historii. W 1920 r. wszedł do Rady Wydziału Inżynierii Lądowej. W tym samym roku Akademia Nauk Technicznych wybrała go na członka rzeczywistego, zaś w 1925 r. Politechnika Lwowska nadała mu tytuł doktora honoris causa nauk technicznych.

W dorobku naukowym prof. F. Kucharzewskiego, oprócz kilkudziesięciu artykułów, na uwagę zasługują podręczniki: „Hydraulika. Kurs szkoły politechnicznej dla inżynierów i mechaników” (1918) oraz „Mechanika w swym rozwoju historycznym” (1924). Ten ostatni powstał na kanwie wykładów wygłoszonych w Politechnice Warszawskiej w lutym-marcu 1921 r. Do dziś zachowały walory i znakomicie służą współczesnym badaczom dziejów techniki i czasopiśmiennictwa technicznego, będąc w wielu wypadkach jedynym źródłem, następujące jego opracowania: „Bibliografia polska techniczno-przemysłowa” (1894), „Czasopiśmiennictwo techniczne polskie przed rokiem 1875” (1904) oraz „Piśmiennictwo techniczne polskie” t. I—III (1911, 1921—1922).

Prof. F. Kucharzewski zmarł 12 VI 1935 r. w Warszawie i został pochowany na cmentarzu Powązkowskim (75-VI-1).